

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ser[m]ones de septe[m] viciis criminalib[us]
eoru[m]q[ue] remediis magistri Pauli Wan theosophi et
co[n]cionatoris Patauiensis eximii**

Wann, Paul

[Augsburg], 1517

VD16 W 1186

De vsurarijs [con]ctib[us]/ emptio[n]ib[us] [et] ve[n]dito[r]ib[us] Sermo.
CX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30065

ebat ipios cu fuerit cinis sub plâta pedu yez
stroz. Et Amos. iij. dz. Qui calumia facit ege
nis z pfrigit paupes zc. Et sequit. Zeuabunt
vos. s. dimoes i cois: z reliqas vias i oll' feruati
bus: z p aptura exhibit' alca p altera: z pncie/
mini i arno. Arno ad fram e nome regiois lon
ginq vltra fra assyrioz. Et iterprat' arca mero
ri v'l maledictio coz. qlis e in iferno. Alij hnt
armos: qd iterprat' anathema meroz: v'l imago
tristitia. Q' ac raptozes z hedes coz depaue
rent z hereditate puent' d. B. h. Exm: qd accidit
i diocesti matiscoe. circa annu dni M. cxc.

Nota Quidâ vicecomes erac i dea diocesti hns ca
Exemplus fra pla z fortia: qz fortitudine z silis stratas
spoliabat: aliqñ grés aliqs occasio es pp' q's di
uices trãfines spoliaret: viues de rapis suoz
z alioz boim. Hic ac v'l cõpulsus timore regis

De cruce frãcoz: v'l volucari: cu cruce sige iter arripu
Signacis it crãsmarinu z dimisit fra sua z castra comi
ci Berardo matiscoe. expoliã se suis. q. pmi
ste ei q filia sua daret filio suo comiti. Huilhel
mo. q pactu n fuã: fra sibi retinuit. Quidã ac
militi suo diceã filia dedit. cui heredes sar' la
borabãt. p diceã fra hnda apd regerz n st audt
ti. Dice' ac vicecomes anqz mare crãstrz ad tã
tã pau pteã deueit h' Janua: qz p fame z me
dicare mories itras qndã nauẽ iccepit clamař
oibz i portu crãtrbz di iudi' iustũ eẽ circa se: qz
q alios fame oppõlerat z spoliauerat i fra sua:
i alia fame mouebat. Et cu pparietes ei cibos
depozaret: ipe dicebat se nõ posse vti eis. z sic
fame moru' est. z heredes sui oibz bonis suis
spoliati sũt vsqz bodie: vt dr Am. vbi s. Jte

Exm de Petre cluniacen. i libro suo refert qndã fuisse
rapina z comite apd Matiscoe. q fuce' erac rap: ma
facile xime res eccliaz. q mltã loca iligiosoz vastã
uerat. Hic iudicioz di obit' d die i die derioz
efficiebat. Lũ ac i qdã solenitate i palacio suo
resideret: mult' pstripã militibz: z alijs diuer
si ordibz: irauit p ostiũ palatiũ qdãz qñ hõ i eq
residẽs: z venit ad dicitũ comite di q hẽbat ei
loq. q surgere ille supposuit eũ eq: z exiit per
ostiũ palatiũ pdicẽ: clamã corã suis oibz. Ju
uare me. militibz z ciuibz iuuare nõ valẽt: bõ p
aera depozat' e nec vltra cõparuit. In cui' sa
cri drestariõem mutauerit ostiũ p qd' educt' e.
Lũ ac qdãz pposie' Roger' noie pẽpõzane?
dicit Petri q b refert apret dicitũ ostiũ qñ nez
cessariũ domũ dnũ: eũ ipe eẽt maxim' pdo. re
rũ eccliaz z boim: z isidiator z spoliator paupe
rũ: aliqñ lapidibz remors' rap' eã diabolo: et
p aera depozat' dimissus est cadere. Et fracto
brachio z alijs mẽbris pculsiã: vix semiuuus
evasit. Quidã ac i sacro pdicti comit' hãc cau
sam cu alijs addũt: ipe ei qndã militẽ iuste oc
ciderat: z bõa ei iuste occupauerat. z heredes
ei iuste exhereditabat. q apparuit ei terribilr:
admonẽs vt saltẽ restitueret heredito suis ab
lata. Qui cu b dixiss' aliqñ suis: somniũ z fri
volũ repueuere. Tũc tercia vice tribit' priu

ans affiguit ei die q opterz q velle nollet tra
berẽt alibi rursus. Tũc tercie illa die vocauit
maximã multitudinẽ armatoz: al qñ amies
suis exponẽs visa: rogãs vt si aliqua violẽt
am videret sibi fieri: subueniret. Seqntia rez
ferũt de rapto ei. Jte aliud accidit ibidẽ. **Exm de**
Fuit ibi qdã pposie' epe comit' Berardi: pze/
raptozibz dis inbiã: raptoz maliciosus. Lũ aut fr. qñ
bus pẽ pdas acciper boim z eccliaz: anteqz rex comi
coz ratũ illũ emeret a comite Joãne z vxore ei' ad
quã iure hereditario prinẽbat. Erãt em guery
re assidue inf epum Matiscoe. z clericos z ciu
ues ex vna parte: z comitẽ z suos milites z ali
os ex alia parte. Lũ aut dice' pposie' semel p
dã accepisset z duceret: qdã vacca remanebat
alicui' forsitan vidue v'l paupis: tũc dixit cui
dã famulo Tãge vaccã. Et tũc dei iudicio cali
flagello pculs' fuit ita q postea nihil aliud loq
potuit nisi: tãge vaccã. Sed cu postea tẽrat
loq alia: semp b solũ dicebat. z b nocissimũ fu
it cori terre. Jte in eadẽ diocesti accidit: vt al
ferebat sacerdos qdã in qdã synodo in q poz
tauit plumas cuiusdã galline quaz surripuer
rat qdã a qdã vidua paupẽ. Lũ aut deplumas
set eã z corissit z comedisset carnes ei' z plu
mas seorsum reuinisset: diuino iudicio pculs'
sus: plumas qñ nõ comederat euomebat: pec
carũ suũ corã oibz pfitẽs. Jte refert Petre
cluniacen. q qdã pnceps Briuard' gross' no
mie: ppe cluniacũ edificauit qdã castz i day
mnũ vicinõz (sicut nũc fũt fortalicia) de q se
pe exibat pdantes vicinos z res eccliaz. Hic
tũ penitẽs venit ad abbatẽ Hugonẽ cluniac
cen. dicẽs se velle visitare limia aplõz Petri
z Pauli. z post fieri monachũ cluniacen. Lũ
g apud romã mansisset p qdragenã cu õionibz
z cõpniis visitãs corpa scroz. z eũ rediret i ciuit
rare sar' pinq: moru' eẽt i firmicace ibi sepul
tus est. Lũ aut nõ post multos annos qdã p
posie' cuiusdã ville ppe cluniacũ eqtarẽt p ne
mus iuxta castz pdicẽ in meridie occurrit ei
dice' Briuard' sedes sup mulũ vestie' pellibz
vulpinis. Lũ timẽti qz eũ aguerat dixit sibi
eẽ pcellum: qz penituerat venire z apparere: qz
licz secur' eẽt q euaserat penã inferni: tũ mul
ta mala patiebat pp' edificacionẽ dicci castri:
rogans vt rogaret abbatẽ cluniacen. q faceret
sibi remitei iniurias z ei subueniret: i cui' cõ
miratu ipe cõparuerat. pelles ac ille noue maz
gnũ refrigeriũ pstabãt ei. q eas dederat pau
peri die q pmo eas iduerat. Et his dice' dispa
ruit. Ecce qnta mala sequunt' raptozes z su
res. Rogem' g deũ zc.

De usurarijs pẽtibz/empriõibz z veditõibz
Sermo. CX.

Redix om maloz
cupiditas. Tũ. vj. In pcedẽ
suo fmoibz audist' de filiã auarã
D 4

punitur
sterilitas
ce beduz

Exemplus

Nota
mala pa
niunt su
res zc.

Exemplus

et p ordinē. Et finalr de furto z rapina: qñcis mal' sine picul' fures z raptores subiaccē i b se culo: qñca etiā mala expectare habeāc in futu ro. Et qz vsura silt' pcedit ex auaricia tanqz ex radice oim maloz. cogitauit nūc dicere d vsura z vsurarijs pcedit' epōibz z veditōibz. Nā ado mōs ē ifecē q' mille modis studeat vsuras pal liare: z licitos pced' eē credit' vbi multipl' lateat vsura. Pro gra Bue ma. ¶ Radix oim ma/ loz ē cupi. vbi s. ¶ Primo vidēdū erit qd sit vsura. Scdo vtz de pecunia mutuata qd pos sit aliqua vtilitate accipe. Tertio de emptōibz bus z veditōibz sup tēpe expectato cari' qz si pmpria dare pecunia an sit vsura.

U
Usura
duplr ac
cipit

¶ Circa p̄mū ē notādū: vsura duplr accipit i septura ve vult s. Tboim. ij. q. iij. vij. art. j. Uno mō pprie p superexcessētia quā accipit ali qd vsura foret i p̄mū pecūie mutuate: de q' ista laet' dicā. Alio mō accipit nomē vsure metaz phorice siue silitudinariē: p superexcessētia bo noz spūaliū: quā dē epigie a nob p bōis spū/ libz nob collat' volēs q' i bonis accept' ab eo sp. pficiam' qd ē ad vtilitatē nraz: nō ē. Un' Luc. xij. dñs dicit. Quare nō ddisti pecuniā me am numularijs z ego venies cū vsuris exegit' sem eā. i. de bonis spūalibz tibi collat' epigia a te rōne: nō solū de collat' bñficijs z gr̄ijs. verū etiā de superexcessētia quā adq̄ere ddisti zc.

B
Descriptio
vsure.

¶ Accipiedo at vsura pprie: tūc fm Amb. xiiij q. iij. i ca. pleriqz. Usura ē qdctiqz forzi accidit Et cū hac descriptōe p̄cordat. c. j. z vlt. eiusdē q. Et i hac descriptōe rāgūt tria. Primū cum de. [vsura ē qdctiqz.] Nā sic p̄z i pallegato c. ple riqz: Amb. finalr ait: q' siue sit pecūia: siue spe cies seu fruct': aut ligna vl' aialia zc. aut qdctū qz aliqd si accedat forzi vsura ē. ¶ Scdm tan/ gū cū dicit forzi. Ij ei forzi dicit' signū rez disti/ ctiū sic p̄z. Prouer. xvj. vbi dicit. sortes mictū rur in sinū. nihilomin' sumit hic forzi p re iuz ste possessa diuisione aliqz rez siue possessionū Et h' mō i sacra septura possessiones filioz isrl' forzes denoiant. h' etiā mō sumit' hic forzi. s. p re iuste possessa. vel alit' fm legitas forzi est de bita qñctas mutuate rei i materia occurrētis

Sors

¶ Tertū rāgit cū dicit' accidit. Et h' solūmō in mutuo cadit. talis autē vsura a dño ē. pbibita Luc. xj. cū dicit' Mutuū date nihil inde spe. f. i. inēctōe. q. di. min' etiā paciscētes. si vsure cla ra exp̄ssōe z p̄actōe. Est tñ notādū fm scdm Tbo. vbi s. p maiori itellectu dicorū: q' qdaz sunt res qz vsus est ipaz rez p̄sumptio. sicut vinū p̄sumit' eo vrēdo ad potū: z triticū cō/ sumit' eo vrēdo ad cibum: z pecuniā p̄sumi mus ipam exponēdo. vñ i talibz nō d' cōpura ri scorsum vsus rei a re ipa: sed eutēqz p̄cedit vsus ex h' ipō p̄cedit' res. Et iō i talibz p mutu um transfat' dominū. Siqz ergo velle scorsum viderē vinū: z scorsuz velle viderē vsuz vini: videret eadē rē bis: vl' videret id qd nō ē Un' manifestū est q' talis peccaret' z iustitiaz.

Rez qz
vlus est
p̄sumptio.

Sil' rōne iniusticiā cōmittit q' mutuat vinūz aut triticū aut pecūiam / p̄ctēs tāru sibi reddi: z vltra h' aliqd p recompēsa danti: qd dicit' vsura. Alie vō sunt res qz vsus nō ē ipa p̄sumptio. Rez qz sicut vsus dom' est inhabitatio: nō ac dissipā vsus nō ē. Usus agri vl' prati ē fruct' ei' p̄ceptio: nō p̄sumptio. aut agri destructio. Et iō in talibz p̄ctē scorsum vtrūqz p̄cedit. pura cū qd tradit' alteri dominūz um dom' refuato sibi vsu ad aliqd tps. vl' ecō uerso cū qd p̄cedit' alicui vsu dom' refuato sibi dominio. Et pp̄ h' licite p̄ctē bō accipe p̄ctū um p vsu rei dom': z p̄ctē petere domū accōmo data. sicut p̄ctē i p̄ductōe z locatiōe dom'. De cuncta ac fm pbm. v. Et h. z. j. Polir'. p̄ncipalr ē inuēta ad cōmutatiōes faciēdas. Et tra pp̄z z p̄ncipal' pecunie vsus ē ipō p̄sumptio siue distractio. null' em' p̄ctē vti pecunia nisi expōn nar eā. Et iō fm se ē illicitū p vsu pecunie mu tuare accipe p̄ctū qd dicit' vsura. ¶ Est tñ aduer tēdū fm scdm Tbo. vbi s. i solutiōe septe rōis: q' licz argētū monetariū z i vala formatū nō dif ferat' specie: tñ qz p̄ncipal' vsus valoz argēteo rū nō ē ipa eoz p̄sumptio. Et iō vsus eoz p̄ctē vedit' licite: fuato dñio rei. Usus autē p̄ncipal' pecunie argētee est distractio pecunie i cōmutatiōes: nō nō licz ei' vsu viderē: cū h' q' aliq' qd velle ei' restitutiōne qd mutuo dedit'. Idē eēt dicēdū de veltibz accōmodat': de eoz z ces teris rebz qz vsus nō ē p̄sumptio. ¶ Est tñ sci endū q' secundari' vsus argētoz valoz possz esse cōmutatio: z tale vsu eoz nō licz viderē Dicit' etiā s. Tbo. q' silt' aliqz ali' possēt: esse vsus secundari' pecunie o r̄gētee. vsura siqz accipet' pecuniā argētee signatā: vl' ad offēta/ rōne: vl' ad ponēdū loco pigris. Et talē vsu pecunie p̄ctē hō licite viderē fm s. Tbo. vbi s.

¶ Il' itaqz p̄missis vsura cōit' a doctozibz sic describit'. Usura ē lucz ex mutuo p̄ncipalr in tēti. In q' descriptōe ponunt' tria. Primū cum dicit' Usura ē lucz. Lucz em' pprie supabundā tia nuncupat': siue illd icremētū qd qd ex voz lūtaria cōmutatiōe vltra ea q' pus erāt sua ha ber. Itaqz ois vsura est lucz: sed nō ecōuerso. qz nō oē lucz est vsura. Primū patz. qz p vsu rā qd habet vltra ea q' sua pus erāt. Ex qz qz siqz pl' recipit' qz mutuauit: z tale receptū nō est ei lucz: tūc non est vsura. vbi gr̄a. Si quis apud aliqū depōsit' rē suā / vel raprā. Et il' le depōsitari' nō vult hāc rē sibi restituere nisi sibi mutuet' pecuniā: qd ille facit. Et sic ille cui mutuauit' pecuniā restituit' pecuniā: z cū hoc rē depōsitā aut raprā / aut als debitā: qz vsuz restituar' vltra mutuū tñ nō dat lucz neqz vsuz rā. Ad h' facit' cetera de vsur'. ca. fi. cū bis q' no. ibi in glo. fi. Scdm etiā p̄z: qz i p̄tractu locatiōis / veditōis / p̄ductōis z p̄silitibz: est dare lucz / nec tñ est vsura. Secūdo in descriptōe p̄missa sibiūgit' Lex mutuo. J qd est tanqz differē tia: distinguens vsurā a lucris q' nō ex mutuo adq̄unt'. Nā illa pprie loq̄ndo nō dicit' vsurā

recopē
tio bñ
cū dup
p̄siderā

5

intra notata est de usu. i. c. i. ciuita. Tertio i de/ sedendo subnecit. pncipalr inccu. qz si b pnci palr no incedebat sz secundario: z debitoz aliqd mere gnis offerit: vt infra patebit: no est vsura

E Et qz puz q vsura ppte loqndo solui in pccu mutui veri vl iterprati locu bz. Secdo patz qz dato q no iteruetat pacu expsum de vsura si ue de recipiedo aliqd vltra sortit: sic tñ pncipal' inccio i pccu velle remuuerari: ita q mutuas no mutualet si sciuissz se no remuueratur: tñc ad huc e vsura ex puerfa itecioe qdqd vltra sor te recipit. Si ho nihil ei dat qd spabat: tñc ad huc vsurari e ex itecioe: sz n obliget ad restioe

E Circa scdm pncipale: vtz qd de pecunia mu/ tuata possit aliqua vtilitate recipere? Ad h possz hui mso ex ia imediate dicez: attame iux mere sci Tho. vbi s. ar. ij. diecu est: qz sic si aliqs p pecunia mutuaata vl qcuqz alia re q ex ipso vsu sumit pecunia accipit ex pacto tacito vl exps fo: peccat xp iusticia. ita etia qcuqz ex pacto ta/ cito vl expslo qdctuz aliqd accipit cui pccu pe cunia melurari p: sile pccu icurrit. Si ho ac cipiat aliqd bz no qsi expies: nec qsi ex aliq ob ligatoe tacta vl exps: sz sicu gcuu donu: n peccat: qz etia anteqz pecunia mutualet licite poterat aliqd donu gnis accipe. nec peioris co/ ditiois efficit p h q mutuaui. Recopescatioes ho eoz q pecunia no melurant licz p mutuo erigere: pura beniuolencia z amore ei? cui mu/ tuauit vel aliqd hmoi. **E** Est en circa h notad du: qz recopescatio alicui? bnficij duplr pot pfi derari. Primo qde ex debito iusticie: ad qd ali qs ex certo pacto obligari p. Et h debitu acce dit fm qntitate bnficij qd qs accepit: vtz mu tuu pecunie vl cuiuscuzqz silis rei cui? vsus e ei? p h pcto. Et tñc no tenet ad pl? recopescan/ du qz mutuo accepit. vn i iusticiam e si q ad pl? reddedu obliget. Alio mo tenet qs ad re/ copescandu bnficiu ex debito amicitie: in q ma gis pnderat affect? ex q aliqs bnficiu pculit qz qntitas ei? qd fecit. Et tali debito no copes/ tie ciuil obligatio p qua iducit qda necessitas ve no sporaanea recopescatio fiat. **E** Secdo e no radu: qz ille q dar mutui pot absqz pcto in pa/ etu reducere cu eo q accipit mutuu: recopescan/ rione dan: qd icurreret p carctiaz pecunie aut alteri? rei mutuate. Hoc ar no e vedere vsum pecunie zc. sz danu vitare. Et pot ee q accipies mutuu mai? danu euitet: z cu sua vtilitate da muu alteri? recopescet. Tbi vide caute: neqs stu diose se dicat danu icurrisse ex mutuo: qd ipe p aliqua alia re aut pecunia sine nocumto po tuie euitare. Recopescatione ho danu qd pside/ rat in h q de pecunia no lucrat: no pot i pacu deducere: qz no dz vedere id qd n bz. Et pr ipe dirit multipl ab hudo. Nec de. ij. de dano. Si qs pp mutuu alii traditu no pot colere vine/ as suas vl agros aut fruct? copoztare: vel pp mutuu deficiet i expsis: z cogit vedere domu vl aliqua possessione sua zc. **E** De dano: vt si

qs obligat alteri certa pecunia ad certu tpus. Et inuenire no pe sibi sacrificare: pp h qz ca le pecunia alteri mutuaui q sibi no restituit. Et sic via iur? vtz: z ad penas pecuniarias

E Circa tertiu de em (soluedas copellit zc. ptoibz z veditoibz cariori pcto pp dilacionem rmini siue epis: an sit vsura Est notadu q est triplex termin? epis. Prim? gres: scds vice: ter ti? culpe z neqcie siue auaricie. De his tribus termin? de ppha i ps. c. iij. l. rmini posuisti. q ad pmu que no trasgredient? q ad scdm nec co uertet opire terra? z h q ad rciu. Prim? g rmi nus dz gre: qz ex ipa lege gre ouigine bz. Et de h ppha ait l rmini posuisti. i. pont pstruisti. Tal rmin? fit cu expectato solutiois rei empe iusto pcto vsqz ad certu tps p gram veditois libe pcedit emproi. Et h termin? n solu e sine pcto: sz etia e op? pui/ iustu z meritoiu. Prio dicto mo rmini solutiois dare e op? pui. vtz cu fit i digenti q stati soluer e difficile vel mime posset. Tradit em tuc ipi emproi: no tm ipsa res empra: vtz etia eidz de mutuo subuenit. Nam veditor das dilacione tps ad solutione: tde facte acti mutuaet pecunia rei vedite ipi eproi ad tati tps: vt p tato tpe ex tali pecunia emproi posset. puidere necessitatibz suis. Et h e op? magne pietat: vtz sic expectare artificii aut alteri digenti: q no bz vn arte sua exerceat aut familia nueriat. Est nepe h qsi tota fami/ lia illi? pascere z sustentare: z qsi p elynā enurri retat qdamo plura miscdie opa exerceat. Naz tal veltie nudos: alit famelicos: porat. sicutun dos: vilitat egrotos: suscipit vagos: educit in carceratos: z iuuenes z puellas sepe sustinet ne ruat i perā. Ac p h rmi facere dici pnt q ter minu solutiois vedite: vt patebit infra. sic puz i c. pful. z i c. i. ciui. ex de vsu. **E** Secdo terminu solutiois dicto mo dare e op? iustu fm ius sta lege nature. qua declarat dno Lu. vj. dicea Quccuz vult? vt faciat vob hoies: ca. z vos facite illi. Et h ad h text? dis. j. c. j. vbi dz q ius nāle est qd i lege z i euāgelio pntet. Et q ddez lege no solu tenet ho iuxta facultate sua ac tu xta emctis indigenti p loco z tpe terminu solu tiois dare: sedz pncipalr mutuaet: sz indiges nihil emeret ab eo: vt patebit infra. Et sic vifit/ cat? hbu ppe dicentis: terminu posuisti. i. eu su me de? i lege nature: qnz necessario ee dandū indigenti. **E** Tertio e op? meritoiu iuxta incc rione veditois z terminu dantis si e in charitate qz qliber p suoz actu vultate z qlitate rect pier aut pena aut gl'am. xv. q. j. in. q. ex co. i. fi ne. Ad huc intellectū pot exponi vbu ppe q ad deū ait. Dñe qs habitabit i tabernaculo tuoz aut qs reqesceat in mote sco tuo? Et sequit. qui pecunia no dedit ad vsura: sed dedit terminu solutiois gre. Et Ezecb. xvij. dz. Vir si ad vsu/ ra no accomodauerit: z ampli? no accepit. s. p pter pcellum tps solutiois: vita viuet z no mo riet. i. bebit pmiu sepienu. Et h ee mai? vl miq

Triplex terminus epis

recopescatio bnficij duplr pnderat

B

Rep qz vsus no e p supud.

uno fm latitudine ebaritatis & sinceritate infir-
 rida & affectiois: q̄a deo mesurant i corde: sic
 Luc. xxi. d̄ vidua. q̄ teste dnico ore mittes i ob-
 latione duo era: siue duo crea minuea: pl̄ q̄
 oēs alij misse & fecit. Et ad b̄ facte ca. Si qd̄ in
 uenisti. xiiij. q. v. Ubi d̄ q̄ de inueit cor. s. p̄n
Tps du ¶ S̄ di. q̄s: An i aliq̄ casu (cipalr̄n manu
 plur̄side termin⁹ siue tps possit licite vendi: Ad b̄ dici
 rarur p̄or: q̄ tps dupl̄r p̄siderari p̄. Primo ve est q̄
 dā duratio siue mor⁹ celi. & illo mō tps e cōe
 oib⁹ hoib⁹: & nō pl⁹ vni⁹ q̄ alteri⁹. & sic nullo
 mō vedit p̄or. Cui⁹ rō ponit i c. q̄ manumitit
 xij. q. ij. vbi d̄: q̄ cōe est nō particularit̄ singu-
 loz. Secō p̄siderat tps: ve est qdam dura-
 tio applicabil̄ alicui rei: q̄ duratio e alicui p̄es
 sa ad opa ei⁹ exercēda: vbi vici⁹ vsus rei distin-
 guit ab ip̄a re. Et b̄ mō tps e p̄p̄riū alicui⁹. Et
 emplū. Equ⁹ est mibi accomodac⁹ p̄ annū ad
 veditū eo. & sic ann⁹ d̄ me⁹ p̄ vsu eq̄. Et h̄ tē-
 pus licite p̄ vedit. Suo mō si mibi bos aut iu-
 mēti v̄l alia res e ad tps accomodata: nō e au-
 tē sic de tpe curēre. p̄ receptioe mutui. vbi vs⁹
 rei nō distinguit ab ip̄a re: q̄ tps mutuatōis
 nō p̄t vedit ip̄i recipienti mutui q̄n comitat
 vsura: eo q̄ ex natura mutui tps illd̄ e recepto-
 ris mutui & nō mutuatōis. ¶ Ex b̄ elicitur aliq̄
 doct. ve sc̄tus Bern. i tract. suo de p̄ctib⁹: q̄ tē-
 pus p̄p̄riū veditōis aliq̄n ab eo licite p̄ vedit:
 Et dat̄ exēplū. Sic q̄ q̄s tibi soluere d̄beat ex
 veditōe aut alia: aut ex mutuo p̄ tres annos cē-
 tū ducatos: ita q̄ antea mīme obliget: tūc p̄t
 tecum pacisci q̄ mor tibi tribuar. lxxv. Et sic
 q̄ndec̄ sibi retineat. p̄t incurres tps tūc an-
 noz: q̄ illi tres anni solutiōis p̄p̄riū sūt sui iur̄:
 p̄t qd̄ p̄t veditore valorē illi⁹. qd̄ tū intelligēdū
 est de debito facto ex mutuo grat̄ dato. Si ei
 tps illd̄ nihil valeret: nō apl̄⁹ teneret ad mor
 soluedū. q̄ teneret ad soluedū post tres annos
 & nō ante. ¶ Et si d̄ic̄: q̄ rōne pecunia mutua-
 ta nihil vltra se valoris veditibil̄ habz: eade rō-
 ne nec pecunia ad tres annos solueda. Et iō e v̄e-
 dere illd̄ tps q̄ndec̄ florenoz. videt vsura. D̄
 cēdū e q̄ hic nō vedit pecunia: sed solutiōis ip̄i
 us tps: qd̄ vici⁹ vsup̄ parite e veditōis: sed ex
 tps pecunie mutuae nō e p̄p̄riū s̄ recepto-
 ris vsq̄. s. ad terminū sibi p̄fictū: p̄trea vedit
 sibi mīme p̄or q̄n comitat vsura. Si rō is q̄
 post tres annos tenet soluere cētū mutuarē
 tibi. lxxv. Et ex b̄ vcllet sibi relinq̄. xv. tūc idu-
 bitant̄ esset vsura: eo q̄ veditore tibi tps pecu-
 nie mutuae. q̄uis em̄ pecunia ex se nō valez
 ar pl̄ seip̄a: tū ex vici⁹ industria & facultate
 aliq̄ne valorē adq̄rere p̄t. p̄trea ille vsus seu
 facultas vedit p̄or ab eo cui⁹ ille vsus est. Nec
 de sc̄tus Bernardi. vbi s̄. ¶ Sed iter̄ di. q̄s:
 An iura rez. p̄ futuro tēpe licite possit min⁹
 emi q̄ si res oēs ille emptiōi p̄fentialr̄ traderē-
 tur. R̄nder d̄ic̄ doctor s. Bernardi. q̄ ius re-
 v̄i p̄ futuro tpe p̄t licite min⁹ emi q̄ si oēs il-

le res ip̄i emptori p̄fentialr̄ traderent. Et fm b̄:
 q̄nto ius futuroz. p̄cedit i lōgiora ep̄a: t̄ro ce-
 teris parib⁹ p̄t minori p̄cio emi. Rō illi⁹ e: q̄ i
 bis i q̄b⁹ ius sup̄ aliquā rē differt ab ip̄a re: aut
 ab actuali possessioe ip̄ius rei: p̄t ip̄um ius ei⁹
 mī: q̄uis res ip̄a nō sic aut actualr̄ nō tradat̄.
 Exēpli gr̄a. de iure molēdinaz & pedagioz. ec-
 p̄sillū fructuū futuroz: qd̄ eqd̄ emi p̄t n̄ emi
 p̄o agro nec fructib⁹ ip̄i⁹ adhuc exētib⁹ actu.
 Lōstar at̄ q̄ ius & actualr̄ possessio rei p̄nt: cez
 rez p̄tib⁹ apl̄⁹ valer q̄ solū ius rei futuru: aut
 q̄ solū ius absq̄ actuali possessioe n̄ stati trāg-
 dita v̄l tradēda. Tūc e ei icubere pignori q̄
 agere i p̄sonā: sup̄ securi⁹ e rē b̄ic & possidēre:
 q̄ solū ius rei. Nā certitudo rei p̄nt & p̄ntialr̄
 ei⁹ possessio maior & p̄ntialr̄ e q̄ certitudo rei
 futuru: aut q̄ certitudo futuru possessiois rei
 p̄nt. Et iō nō imerito p̄t p̄ma pl̄ vedit: sc̄da
 ¶ Et tū notādū q̄ p̄ctū d̄z e rei (min⁹ emi
 veditore iuste. p̄portionatū. tal̄ at̄ iusticia d̄z arē
 dia tpe p̄ct⁹: v̄l. s. r̄ctū d̄t q̄ntū res valz tpe ip̄i
 us p̄ct⁹: nō aut q̄ntū valitura e toto tpe p̄nt:
 cū realit̄ res fm q̄ valer tpe p̄ct⁹ d̄bz extiari.
 Et an̄ oia q̄ nō influentia fraus v̄l dol⁹: q̄ nul-
 li parocināt. ex de emunitate eccl̄iaz. i ca. ad
 uersus. i fine. Et b̄ p̄z q̄ lz pl̄ p̄cipiat em̄
 tpe p̄nti q̄ d̄d̄crit̄ illd̄ qd̄ recipit e de forte
 p̄t verā veditōne & iuste facta: tpe ip̄i p̄ct⁹.
 Uctū ei⁹ & vsura e q̄n min⁹ p̄ctū dat̄ q̄ res valz
 leat tpe ip̄i p̄ct⁹: a q̄ tpe iustū p̄ctū iudicādū e
 Nō at̄ est viciū si min⁹ p̄ctū d̄t q̄ i futuro da-
 ret. Et hic est q̄ em̄s annos reddidit mille du-
 catoz. ad decē annos soluedoz: p̄ seprigēz du-
 catz. mor soluedis: nō e ex absoluta vi p̄ct⁹ vsu-
 rari⁹. Et tū eē si n̄ sic mutuar̄ seprigēz du-
 catos vsq̄ ad decē annos: sic q̄ q̄libet āno red-
 derent sibi cētū: aut q̄ vlcio anno redderent si-
 bi m̄l̄plicari: s̄ mille ducati. Tūc at̄ rō est:
 q̄ i p̄mo casu nō e p̄ct⁹ mutui: s̄ em̄p̄oio: q̄ ve-
 re tūc em̄t & tradit ius futuroz redditiū de
 cēnalit̄. p̄tea n̄ e ibi anteriorario solutiōis ha-
 bēs mutui rōne: s̄ p̄ct⁹ e ibi solutio actualr̄
 seu iurisdicōis actualr̄ em̄p̄e & tradite. In bu-
 iusmōt em̄ p̄ctū q̄ntū e d̄ absoluta vi & forma
 p̄ct⁹: nō pl̄ e ibi vsura q̄ i eo q̄ em̄t equū vel
 agrū cētū ducatoz. p̄ centū ducatz q̄s etiā p̄fe-
 stum soluit sicut & p̄festum recipit agrū v̄l equū
 de q̄ tū agro infra. x. v̄l. xv. annos tū v̄l plus
 h̄ic p̄or q̄ntū fuit p̄ctū em̄p̄oiois. Et nō minus
 agrū em̄p̄t vel equū: nec insup̄ e p̄ctū iustū
 p̄ctū. si puē⁹ redditiū certi nō sūt oino: s̄ p̄ba-
 bilr̄ p̄nt p̄ctū ar̄: sic vici⁹ p̄nt puē⁹ & fruct⁹
 agroz. imo etiā posito q̄ sine certi eo mō q̄ eē
 p̄nt futuri reddidit certiores. adhuc etiā p̄nt in
 tātū minori p̄cio emi q̄ ius redditiū mille du-
 catoz p̄mo anno habēdoz: in q̄ntū plus valer
 ius p̄rimoz redditiū mille ducatoz q̄ ius re-
 moroz. Dis p̄cordat Jo. and. in additōib⁹ ad
 speculū. Nec obstat c. in ciuita. rva. & i. c. nau-
 gāci. ex de vsu. vbi d̄: q̄ q̄ plus vendit merces

Dubius
 Solutio

Nota

Tri-
 vsur-
 vedit

¶

valore pcedere relinq̄. aut q̄ p̄ tēpe d̄cermiare
 solutiois. aut i alio i q̄ nō p̄fucit res pl̄ vale
 re regularit̄ a l̄s q̄ tpe solutiois. z i vtroq̄ casu
 etiā miscōiaz fac̄. vbi gr̄a. L̄cedo tibi bec pel
 lica v̄l blada p̄ p̄cio qd̄ valebūt i b. v̄l alio tpe
 citra. cū tñ i b. p̄sueuerit pl̄ valere q̄ i alio tpe
 citra b. si at̄ v̄let p̄ciū d̄cēmiare. p̄ tpe idēmi
 nato h̄ mō vt ponat se i lucro tuto vt i pl̄bo cō
 tigare solerz aliu i dāno. vbi gr̄a d̄cedo. volo
 q̄ tātū soluas mibi p̄ bladis aut pellicis ist̄
 q̄ntū valebūt i q̄cūq̄ tpe vsq̄ i b. q̄n carū v̄s
 dūf: z tūc vsura ē. L̄ ui rō euidēf p̄z: qz pōit
 se v̄l p̄cē suā vt i pl̄bo i tuto: z illū cū q̄ d̄bit vt
 i pluribz i piculo dāni. Et tūc p̄ se illō babz qd̄
 euenit vt i pluribz: z cōtra se illud qd̄ euenit
 vt i paucioribz. Est etiā ibi alia iusticia: qz si rē
 suā v̄dēre deberet opteret aliq̄ tpe d̄cēmiaro
 eū expōere ad v̄dēdū illā: z n̄ i tpe p̄culari va
 go. Et h̄ mō p̄tingere possz: qz min⁹ capz v̄dēs
 rē q̄ i die carissimo inter a. z b. Et p̄ p̄no i tali
 pacto fac̄ se certū de lucro v̄lera q̄ b̄uana idu
 stria p̄tingere possit. Lū bis p̄cor. Hosti. z Jo.
 an. z archid. i c. vsura. xiiij. q. iij. ¶ Secūd⁹ ca
 sus ē de eo q̄ v̄dētur n̄ erat merces illas i loz
 eo illo: vt puta erāt poma gnara: v̄l blada. q̄ q̄
 hēbat i loco i q̄ multū abūdāt: z p̄posuerat illa
 v̄dēre i alio loco vbi sat̄ cara erāt v̄l care v̄s
 dūf. Un̄ fm̄ Inno. z alios q̄ i b̄ sequūt eū: It
 cer illa v̄dēre carū q̄ntū i loco cariori irēdebat
 ea v̄dēre: h̄ ceterz paribz v̄tz expōsis z picul⁹
 defalcas: qz q̄ iure p̄ v̄dēre cari⁹ p̄ tpe du
 bierat. sic p̄z eē de vsu. i c. In citate. z c. fi. eo
 dē iure id posse v̄dēre p̄pter dubietatē loci. Lō
 trarie tñ opionis ē Hosti. reprobās h̄ silē z di
 cēs. qz h̄ silē nō ē qz aliq̄s talē emp̄tione facerz
 nisi ex maḡ idigētia. Addit etiā qz expōsaz la
 boz z piculoz itinerz rō ē h̄nda: vt s̄. eē d̄ vo.
 c. magne. z c. q̄nto. d̄ diuoz. Nāc at̄ opionē seq̄
 tur Ray. i ti. d̄ vsu. S̄ Jo. an. hāc p̄teratē cō
 cor. di. qz si statū ille emp̄oz p̄ciū soluit: purat
 opi. Inno. eē verā. s̄ si solutio p̄ciū differat. p̄
 ut Hostiē. forsitā itellerit: tūc vidēt p̄cedere
 rō sua: qz i dubio tpe p̄ emp̄oz z venditōzi
 cōmodū puēre: s̄ h̄ nullū cōmodū sit emp̄oz
 ri. Iste tñ cas⁹ sic z certū p̄cedētes a l̄ra: nō sūt
 multū p̄dicabiles: ne lata via daret vsurz: sed i
 foro p̄scie p̄ vir discre⁹ i bis exhibere cōsilia z
 remedia. ¶ Tercio casus ē ecōuerso a p̄mo: vt
 si res min⁹ emit q̄ valeat tpe emp̄tōis. recipiē
 da tñ i aliq̄ tpe i q̄ dubitat: vtz pl⁹ v̄l min⁹ va
 litura sit q̄ tpe q̄ empra ē: nō cōmittit̄ ibi vsu
 ra. vbi gr̄a. In mēse maij q̄n frumētū ē capz: eo
 qz min⁹ de illo rep̄iat tpe illo: emit Petr⁹ mo
 diū frumētū tribz floz. cū tñ tūc valeat q̄tuoz
 floz. receperz nihilomin⁹ frumētū i mēse au
 gusti q̄n frumētū soler esse copia maḡ. z spera
 tur qz tūc tres floz. valebit: tal casus nō repuy
 rat vsura. sic p̄z eē de vsu. i c. nauigari. Et rō
 bui⁹ ē: qz rō bui⁹ dubij ponit extiracionē i rebz
 ex ip̄a nā repz: q̄ in tali tpe min⁹ valere p̄nt. sic

sup̄ p̄z. Un̄ n̄ min⁹ daf̄ cā tpe: s̄ p̄ nām rei
 q̄ min⁹ valer i vno tpe q̄ i alio. Et sic d̄cedū ē
 ecōuerso i casu p̄mo. Lū h̄ p̄cor. Alex. de ales
 z Hosti. ¶ S̄ qd̄ si res emit min⁹ p̄ tpe p̄
 uertionē. vbi gr̄a. Quis emit frumētū in herba
 p̄ q̄nqz. qd̄ tpe messis h̄ silē valet octo. dōm qz
 rat vsurari⁹ ē. vtz i c. i citate. eē de vsu. Un̄ fm̄
 Bal. L̄. de vsu. l. j. dōm ē: qz aut p̄ns nūeratio
 ē cā dāni ip̄i v̄dēt: z tūc ē vsura. aut sola cōz
 uertio ē cā dāni: q̄n de p̄nci nō soluit p̄ciū: z tūc
 d̄cē licet⁹ ē. Que neutz ē cā dāni: qz frumētū
 qd̄ ē in herba nō pl⁹ valet tpe d̄cē: z tūc silr nō
 ē vsurari⁹. vt. ff. de p̄cor. emp̄. l. stipulas. §.
 frumēta. z. l. si d̄bitoz. §. h̄ silē. Et de. §. sig. l.
 in stipulatē. §. sacra. ¶ S̄ di. q̄s. Nunqd̄ cō
 mittit vsurā q̄ v̄dēdo p̄cedit terminū vt cras
 hac emp̄tozes ad suā istitā v̄l restudinē: nō tñ
 rē p̄ h̄ cari⁹ v̄dēt. Dicūt qd̄a qz si ex b̄ emp̄oz
 res icurrūt aliqd̄ dānū: puta rōne q̄litas merz
 cio: qz nō h̄z cā bonas merces: tūc cōmittit vsu
 rā z restitue re obligat. eē d̄ vsu. i c. p̄soluit. In
 q̄b̄ at̄ casibz rō dubij v̄l piculi excuset vsurā:
 dicā i seq̄ntibz. ¶ Est tñ i p̄miss̄ casibz z max
 me i p̄mo silr h̄ at̄cedēdū: qz tñ p̄ tpe dilati
 onē res v̄dēt cari⁹ zc. vt s̄. tñ i b̄ d̄z p̄siderat
 si tāto tpe forte res minorez i mētura v̄l pōde
 re: vt i frumētō v̄l rebz liqd̄is: vino qd̄ replet
 opteret: qz i b̄ dānū z piculū occurrit. Sic q̄ b̄z
 i b̄ fm̄oe qd̄ sentidū sit circa p̄mū terminū. s̄.
 gr̄e. In seq̄nti fm̄oe vidēdū erit de sc̄do termi
 no videlicz vite. Rogem⁹ d̄ deum vt i bis duz
 b̄ijs z maliciosiss̄ h̄bit illumiet corda n̄ra: q̄
 tūc euitare possim⁹ piclā aiāz z p̄sciaz n̄faz
 p̄ ch̄m d̄m nostrū.

R
q̄tio

S

Nota

De Usura z de termino siue tpe vite.
Sermo. CXI.

Radix oīm maloz
 ē cupiditas. i. Tim. vj. ¶ In p̄cedēti
 fm̄oe audist̄ de hac pessima radi
 ce auaricie p̄la mala. Et signans de vsura qd̄ z
 q̄m̄leiplr accipiat. An q̄s de pecunia mutua
 ra possit aliquā vtilitatē recipere. Silr an q̄s rē
 possit cari⁹ v̄dēre p̄p̄t exp̄ctatōis solutiois p̄
 cū. z i q̄b̄ casibz tps siue min⁹ p̄cio estitari pos
 sit ceterz paribz. Que etiā sine siḡ vsuraz i em
 p̄tōe z v̄ditōe. Nec oia dicta sūt vt i gnālī q̄s
 possit aḡscere q̄nta mala opet̄ radix ista pess
 ima auaricie: Et qz i tertia p̄e fm̄ōis p̄cedētis
 dictū erat d̄ triplici fm̄io siue tpe. vtz gr̄e/vis
 te z culpe. Et d̄ p̄mo fm̄io pauca d̄ca sūt. vtz
 de tpe exp̄ctatōis solutiois: qd̄ d̄ min⁹ gr̄e: q̄n
 ti meriti sit mutuari sine vsura: aut rē iusto p̄
 cio v̄dēre/ z solutiois fm̄inū dare. q̄n ē sit illi
 citū rē p̄p̄t tpe dilatoz cari⁹ v̄dēre aut min⁹
 emere. Nūc v̄o itendo dicere de sc̄do fm̄io siue
 tpe vtz vite. Pro gr̄a Bue ma. ¶ Radix oīm
 maloz ē cupi. vbi s̄. ¶ In p̄cedēti fm̄oe i sc̄ta
 p̄e ser. d̄c̄m ē quō sit triplex fm̄io siue triplex
 tps occurēs i emp̄tōe z v̄ditōe: vtz gr̄e/ vite

113 bene

D